

Ggz, een goudmijn voor zorgondernemers

OPINIE Ggz Marktwerking en gebrek aan toezicht maken van de ggz een luilekkerland voor zorgondernemers.

Jeroen Suijs en Harrie Verbon hoogleraar financial accounting en openbare financiën aan de universiteit van Tilburg. 30 juni 2016, 02:00

De geestelijke gezondheidszorg (ggz) ligt onder vuur. Mensen met complexe psychosen die een gevaar voor zichzelf en anderen zijn, zoals Bart van U. en Rémon W., blijven onbehandeld rondlopen, terwijl de kosten voor de ggz blijven stijgen. Volgens psychiater Damiaan Denys in de Volkskrant van 21 juni veroorzaakt marktwerking dat mensen met complexe diagnoses buiten de boot vallen. Zorgverzekeraars willen de kosten beperken en resultaten van behandeling zien. Daardoor worden instellingen ertoe gedreven steeds meer lichte gevallen in behandeling te nemen (want die 'genezen') en de complexe gevallen buiten te sluiten (want die genezen niet).

Het paradoxale is echter dat de kosten van de ggz juist daardoor zijn toegenomen. Voor deze paradox heeft Denys geen duidelijke verklaring. Dat komt omdat Denys de kostenopdrijvende werking door de ggz-instellingen zelf onderschat. Deze instellingen beschouwen zichzelf, met een beroep op de marktwerking, als 'bedrijven' die 'omzet draaien'.

Bij de zorgverzekeringen is marktwerking verantwoord omdat er een redelijke mate van concurrentie bestaat: de klanten kunnen relatief eenvoudig aan informatie komen over premies en de inhoud van het zorgverzekeringspakket.

Het lijkt liefdadigheid, maar dat is het niet

In de ggz gelden dergelijke voorwaarden echter niet. Door het ontbreken van concurrentie kunnen ggz-instellingen grote winsten halen ten koste van cliënten en de belastingbetaler. Uit onderzoek naar de boeken van een groot aantal instellingen in de

ggz, dat wij voor Omroep Gelderland uitvoerden, blijkt dat de sector als geheel een winst maakt van een kleine half miljard euro die voor ongeveer de helft als 'excessief' kan worden bestempeld. 'Zorgondernemers' in de ggz met een 'slim verdienmodel' weten in het meest extreme geval zelfs tot winstmarges te komen van meer dan 50 procent op de omzet.

Het gaat meestal om BV's met een betrekkelijk laag startkapitaal die hun omzet bij voorkeur uit persoonsgebonden budgetten halen (daarop wordt het minst gecontroleerd). De bedrijven bieden diensten aan als begeleiding aan huis en beschermd wonen voor mensen met (lichte) verstandelijke beperkingen. De cliënten worden vaak gratis door de BV gehuisvest. Dat lijkt op liefdadigheid, maar dat is het niet, want de gratis huisvesting kan door de BV als een chantagemiddel tegen hun cliënten worden gebruikt: als de cliënten niet tevreden zijn over de ontvangen zorg, zullen zij naar nieuwe huisvesting moeten zoeken.

Ondanks deze huisvestingskosten maken de bedrijven winst op de ontvangen zorgbudgetten die als dividend aan de aandeelhouders van de BV wordt uitgekeerd. Die aandeelhouders zijn dan meestal ook directeur van de BV zodat zij inclusief hun salaris als directeur tot een totaalinkomen kunnen komen van soms meer dan 250 duizend euro per jaar.

Cliënten worden verpakt, verhandeld en doorverkocht

Het voorgaande gaat dan nog over de meest transparante bedrijven in de ggz. Ruim eenderde van de bedrijven dienen hun jaarrekeningen niet of onvolledig in, ook niet als ze daar wettelijk toe verplicht zijn. Daarnaast komt het voor dat er meerdere andere BV's hangen onder een zorg-BV. Er zijn onderaannemers, bemiddelaars en tussenpersonen. Cliënten worden kennelijk verpakt, verhandeld en doorverkocht, alsof het pakketjes aandelen op de beurs zijn.

Het lijkt geen twijfel dat deze excessen toe te schrijven zijn aan de marktwerking in de ggz. Marktwerking zou in de ggz wellicht niet zo uit de hand lopen als tenminste de controle en het toezicht goed geregeld zouden zijn. Daar blijkt echter totaal geen sprake van te zijn. Op de eerste plaats is het een peulenschil voor een BV om een erkenning als zorginstelling te krijgen. Men vult een formulier in waarin men belooft transparant te

zijn en een goede bestuursstructuur eropna te houden.

Als een bedrijf eenmaal als zorginstelling is erkend, kan de BV ongehinderd zijn gang gaan. Dat laatste blijkt alleen al uit het feit dat wij onze conclusies konden trekken op basis van informatie van de site jaarverslagenzorg.nl van 2014. Hierin staat alle financiële informatie die erkende zorgbedrijven hebben aangeleverd. Die site is openbaar, iedereen kan de gegevens natrekken en uit een enkele blik op de data blijkt dat er vaak iets mis is.

Ggz is een luilekkerland voor op winst beluste zorgondernemers

Kennelijk kijken de instanties die dat zouden kunnen of moeten doen (de NZA, de IGZ, het CIBG, de SVB, de zorgkantoren, het CIZ, zorgverzekeraars, de gemeenten) er niet naar. Misschien niet zo verwonderlijk, want deze opsomming van instanties laat al zien dat controle en toezicht een onoverzichtelijke lappendeken is, waar geen enkele instantie zich kennelijk geroepen voelt het voortouw te nemen.

Kortom, marktwerking en het gebrek aan controle en toezicht maken van de ggz een luilekkerland voor op winst beluste zorgondernemers. Wij zijn het met psychiater Damiaan Denys eens dat het geen verbazing wekt dat de mensen met de meest ernstige psychiatrische problemen buiten dit systeem vallen. Die patiënten leveren geen winst op.

Jeroen Suijs en **Harrie Verbon** zijn respectievelijk hoogleraar financial accounting en openbare financiën aan de universiteit van Tilburg.